

Informații sigure... pe internet?

| Laurențiu Crăciunaș

O dată cu dezvoltarea și creșterea accesibilității tehnologiei, nevoia de informare a devenit din ce în ce mai ușor de satisfăcut. Că e vorba de pacienți sau că ne referim strict la medici, documentarea din surse online a prins un avânt impresionant după împânzirea României cu rețele conectate la internet.

Problema cu informațiile de pe internet este faptul că oricine, indiferent de pregătirea profesională și indiferent de intenții, benefice sau malefice, poate publica text pe internet. Așa a apărut nevoia evaluării calității și catalogării surselor de informare pentru pacienți, dar mai ales pentru medici, pentru că asimilarea unei informații eronate se perpetuează de la un caz la altul și are implicație mult mai semnificativă în practica medicală.

Cea mai la îndemână metodă de informare este căutarea cu ajutorul Google (<http://www.google.ro>), cel mai popular motor de căutare, dar din păcate protocolul de filtrare a siteurilor nu include parametri referitori la veridicitatea și exactitatea informației. Astfel, unele date apărute chiar între primele rezultate, considerate cele mai relevante, pot să fie

incorecte, contradictorii și cu potențial nefavorabil pentru conduita medicală. O astfel de informare nu este recomandată nici medicilor, nici pacienților.

Informația sigură

Un grad ușor superior de calitate se obține folosind baze de date de specialitate, nerecunoscute și nerecomandate de oficialități, dar care pot fi folosite de pacienții în căutarea detaliilor despre anumite patologii. Un exemplu este Health On the Net Foundation (<http://www.hon.ch>) care acreditează unele site-uri medicale în urma satisfacerii principiilor de conduită impuse⁽¹⁾: autoritate, complementaritate, confidențialitate, referințe, justificare, transparența autorității, transparența finanțării, onestitate în politica editorială și de publicitate.

Site-urile care au primit acreditarea HON sunt obligate să afișeze cel puțin pe pagina principală un logo generat dinamic, care menționează data ultimei evaluări. Astfel, când navigați pe internet și doriți să verificați veridicitatea unei informații medicale, primul lucru ar trebui să fie căutarea certificatului HON. Bineînțeles că absența lui nu exclude posibilitatea veridicității, dar este un aspect de luat în calcul.

O altă opțiune este instalarea toolbar-ului HON în browser-ul preferat (Firefox este cel mai recomandat) cu ajutorul căruia se pot căuta informații doar în site-urile acreditate, similar căutării pe Google, dar numai între site-urile filtrate inițial de HON. Toolbar-ul poate fi instalat de aici: <http://www.hon.ch/HONcode/Pro/Plugin/Plugins.html> și este susținut de Uniunea Europeană, criteriile de includere fiind suprapuse cu cele propuse de Comisia Europeană⁽²⁾.

Cadrele medicale, medicii în special, de a căror informare depinde viața pacienților, dispun de unele profesionale. Pe plan național există Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS, <http://www.cnscis.ro>), organ consultativ al Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, care evaluează și cataloghează publicațiile din domeniul științific din România în funcție de 10 criterii⁽³⁾ (Tabelul 1).

După stabilirea punctajului fiecărei reviste, acestea sunt catalogate astfel⁽⁴⁾: reviste recunoscute CNC-SIS - Categoria A: reviste cotate ISI, care include reviste medicale incluse în baza ISI - Web Of Science (Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index, Arts & Humanities Citation Index); Categoria B+: reviste

Tabelul 1 Criterii de evaluare reviste CNCSIS

Setul de criterii 1-5	
Criteriul 1	Includerea revistei în baze de date internaționale - Cotare ISI = „A” sau Indexare ISI, BDI-de prestigiu = „B+” sau Includere BDI=20 puncte.
Criteriul 2	Includerea revistei în cataloage internaționale - Indexare catalog de prestigiu = „B+” sau Includere catalog =5 puncte.
Criteriul 3	Difuzarea revistei în străinătate pe bază de abonament/comandă - Se acorda 1 punct pentru fiecare abonament/comandă (maxim 15 puncte).
Criteriul 4	Difuzarea revistei în străinătate prin schimburi internaționale cu reviste din același domeniu - Se acordă 1 punct pentru fiecare revistă cu care se face schimb/3 puncte pentru o revistă cotată ISI (maxim 15 puncte).
Criteriul 5	Autori din străinătate - 3 puncte pentru fiecare articol din ultimii trei ani, care are un autor străin, dacă respectivul articol are caracter științific (stabilit la nivelul comisiei CNCSIS). La aceste prime 5 criterii se adaugă două criterii calitative: Citări în bazele ISI și Scopus ale autorilor care au publicat în revistă = se adaugă câte 1 punct pentru fiecare citare din ultimii 3 ani; Specificitatea revistei: organizație emitentă, domeniul specific al revistei, calitatea științifică a articolelor românești (se analizează cele mai bune 3 articole românești din fiecare an din ultimii 3).
Setul de criterii 6-10	
Criteriul 6	Prestigiul colegiului de redacție - 3 puncte pentru fiecare profesor universitar/cercetător din străinătate sau membru al Academiei Române; 2 puncte pentru fiecare membru al Academiei de ramură (maxim 10 puncte).
Criteriul 7	Apariția după 1990 - un număr de puncte egal cu numărul anilor de la primul număr apărut după 1990, împărțit la 3.
Criteriul 8	Ritmicitatea apariției - 5 puncte pentru fiecare an de apariție cu frecvență declarată, în ultimii 3 ani, la care se adaugă 1 punct pentru fiecare apariție distinctă în ultimii 3 ani.
Criteriul 9	Apariția articolelor în limbi străine de circulație internațională - 20 puncte dacă toate articolele sunt publicate într-o limbă străină de circulație internațională.
Criteriul 10	Apariția rezumatelor și cuvintelor cheie în limbi străine de circulație internațională - 10 puncte dacă pentru toate articolele publicate există rezumate și cuvinte cheie în limbi străine de circulație internațională. La aceste ultime 5 criterii se adaugă două criterii calitative: Responsabilizarea membrilor din colegiul redacțional prin recomandarea articolelor apărute în revistă; Tradiția apariției - se ia în considerare vechimea revistei și activitatea acesteia de la înființare până azi.

indexate BDI, care include reviste medicale incluse în baze de date de prestigiu în domeniu și care au site web unde se pot găsi informații despre colegiul de redacție, procesul de recenzare, cu acces la rezumatele din ultimii 3 ani; Categoria B: reviste cu punctaj de recunoaștere, care include reviste medicale care au respectat ritmicitatea de apariție în ultimii 3 ani, rezumatele și cuvintele cheie apar și în limbi de circulație internațională, pagina web conține informații despre colegiul de redacție, procesul de recenzare, cu acces la rezumatele din ultimii 3 ani, au obținut 60 de puncte la setul de criterii 1-5 și 40 de puncte la setul de criterii 6-10.

Publicațiile fără punctaj de recunoaștere sunt împărțite în: Categoria C: reviste cu potențial de recunoaștere, care include reviste medicale care au obținut 30 de puncte la setul de criterii 1-5 și 20 de puncte la setul de criterii 6-10; Categoria D: reviste în evidența CNCIS, care include reviste medicale care au obținut 20 de puncte la criteriile 1-10.

Este ușor de dedus faptul că revistele de cea mai bună calitate sunt incluse în categoria A, România având aproximativ 60 de reviste științifice cotate ISI, dintre care aproximativ 10 aparținând domeniului medical⁽⁵⁾.

În fiecare țara există organe omoloage CNCIS, iar pe plan internațional există ISI Web of Knowledge (<http://www.isiwebofknowledge.com>), care selectează peste 8.500 de reviste științifice dintr-un total de peste 100.000 apărute în întreaga lume⁽⁶⁾. Această selecție este considerată drept curentul principal al literaturii științifice mondiale, fiind analizată după criterii riguroase cum sunt: frecvența de apariție, convenții editoriale internaționale, titlul articolelor, rezumate, cuvintele cheie, referințe în limba engleză, existența referențelor, conținutul revistelor științifice, reprezentarea geografică a revistelor, analiza citărilor, reviste științifice în formă electronică.

Evaluarea revistelor științifice-cotarea ISI

Procesul de selecție și evaluare a revistelor științifice se desfășoară continuu cu adăugarea sau ștergerea lor din baza de date la fiecare două săptămâni. 2.000 de noi reviste științifice sunt evaluate anual, dar numai 10-12% dintre ele sunt selecționate pentru a fi incluse în bazele de date. De asemenea și revistele deja existente în bazele de date sunt permanent evaluate.

Un criteriu important după care sunt catalogate revistele cotate ISI (Institute for Scientific Information) este factorul de impact. Acesta se definește ca o măsură cantitativă a frecvenței cu care este citat un articol pu-

blicat într-o revistă⁽⁷⁾. Cu alte cuvinte, factorul de impact este o notă a importanței pe care o are o revistă în domeniul ei. Factorul de impact se schimbă de la an la an și se calculează ca raport între două variabile: numărul de citări pe care le-au avut articolele publicate cu 2 ani înainte și numărul total de titluri publicate cu 2 ani înainte. Pentru domeniul medical, revista cu cel mai mare factor de impact este CA: a Cancer Journal for Clinicians cu o medie de 74.575 de citări/articol.

Pentru o contorizare adecvată a numărului de citări pe care le primesc articolele trebuie să existe un standard al metodologiei de citare. Astfel, ISI validează doar citările în stilul Vancouver, dezvoltat de National Library of Medicine⁽⁸⁾ din Statele Unite, același stil fiind adoptat și de CNCIS în ultimii ani. Un alt stil folosit mai rar în medicină este citarea de tip Harvard.

MEDLINE (Medical Literature Analysis and Retrieval System Online) este cea mai mare bază de date bibliografice în care sunt incluse articole din jurnale academice acoperind subiecte din medicină, asistență medicală, farmacologie, stomatologie, medicină veterinară, biologie și biochimie. A fost creată de.nlm (United States National Library of Medicine) și este disponibilă gratuit pe internet prin intermediul PubMed (<http://www.pubmed.gov>). Aproximativ 5.200 de jurnale publicate în peste 80 de țări sunt indexate și pot fi analizate folosind PubMed⁽⁹⁾.

Din România, accesarea gratuită a unui număr impresionant de articole integrale se poate face cu ajutorul ANCS (Agenția Națională de Cercetare Științifică), care pune la dispoziția a 30 de instituții academice românești, printre care și universitățile cu facultăți de medicină, resursele electronice: ScienceDirect - Journals (<http://www.sciencedirect.com>), CSA Research Pack (<http://www.csa.com>), Springerlink - Journals (<http://www.springerlink.com>), Oxford Online Journals (<http://www.oxfordjournals.org>), Cambridge University Press Journals (<http://journals.cambridge.org>), Emerald Journals (<http://www.emeraldinsight.com>), SAGE Journals (<http://online.sagepub.com>).

Indiferent de sursa de informare, indiferent de autori, de calitatea articolelor, publicațiilor, organelor care le evaluează, singurul răspunzător de folosirea datelor în practica medicală este medicul curant. Astfel, dacă un medic se informează constant descoperind detalii despre tratamente noi și decide să se abată de la ghidurile terapeutice recunoscute de Ministerul Sănătății, o face pe propria răspundere și suportă eventualele consecințe care pot să apară în cazul unei evoluții nefavorabile. ■

Bibliografie

- [1. http://www.hon.ch/HONcode/Conduct.html](http://www.hon.ch/HONcode/Conduct.html)
- [2. http://ec.europa.eu/information_society/activities/health/policy/quality_criteria/index_en.htm](http://ec.europa.eu/information_society/activities/health/policy/quality_criteria/index_en.htm)
- [3. http://vechi.cncsis.ro/cenaposs/2009/rev_ed/criteriile_de_evaluare.pdf](http://vechi.cncsis.ro/cenaposs/2009/rev_ed/criteriile_de_evaluare.pdf)
- [4. http://vechi.cncsis.ro/cenaposs/2009/rev_ed/categoriile_CNCIS.pdf](http://vechi.cncsis.ro/cenaposs/2009/rev_ed/categoriile_CNCIS.pdf)
- [5. http://vechi.cncsis.ro/cenaposs/2009/rev_ed/reviste_cat_A.pdf](http://vechi.cncsis.ro/cenaposs/2009/rev_ed/reviste_cat_A.pdf)
- [6. http://vechi.cncsis.ro/activitatecenaposs.php](http://vechi.cncsis.ro/activitatecenaposs.php)
- [7. http://thomsonreuters.com/products_services/science/science_products/a-z/journal_citation_reports](http://thomsonreuters.com/products_services/science/science_products/a-z/journal_citation_reports)
- [8. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/bookshelf/br.fcgi?book=citmed](http://www.ncbi.nlm.nih.gov/bookshelf/br.fcgi?book=citmed)
- [9. http://www.nlm.nih.gov/databases/databases_medline.html](http://www.nlm.nih.gov/databases/databases_medline.html)